

ICAA:n alkoholipoliittikaryhmä kokoontui Berlinissä

ICAA:n alkoholipoliittikaryhmän tarkoituksena on ylläpitää ja lisätä tutkijoiden, päätöksentekijöiden ja kenttätöntekijöiden välistä keskustelua tarkastelemalla alkoholitietoutta alkoholipoliittisesta näkökulmasta, identifioimalla erilaisia alkoholipoliittisia vaihtoehtoja ja tarkastelemalla erilaisten alkoholipoliittisten toimien hyötyjä ja haittoja.

Alkoholipoliittikaryhmä kokoontui kahdeksanteen istuntoonsa kuluvan vuoden kesäkuussa ICAA:n 35. kokouksen yhteydessä Länsi-Berlinissä. Vuodesta 1986 lähtien ryhmän toiminnassa on asetettu etusijalle neljä teemaa: alkoholin maailmankauppa, reaktiot WHO:n kansallista alkoholipoliittikkaa koskevaan kannanottoon, alkoholijuomien ostoikäräjat ja alkoholimainonnan rooli. Vuonna 1989 uusiksi teemaksi nostettiin alkoholipoliittikka ja taloudellinen integraatio sekä eri juomien välinen substitutio ja hintapolitiikka.

Etukäteen oli sovittu, että Berliinissä keskityttäisiin erityisesti alkoholipoliittikkaan ja taloudelliseen integraatioon sekä alkoholimainontaan. Nämä teemat saivatkin kokouksessa ansaitun osansa, mutta myös muut teemat nousivat tärkeiksi keskustelun kohteiksi. Ryhmässä käytäviä keskusteluja on nimittäin vaikea suunnitella ja ennakoita, koska niihin vaikuttavat kulloinkin alkoholipoliittinen tilanne, osanottajajoukon koostumus ja — ennen kaikkea — halukkaita esitelmöitsijöitä kiinnostavat aihepiirit. Ryhmällähän ei ole taloudellisia resursseja, joiden avulla se voisi tilata kiinnostuksensa kohteena olevia esitelmiä saati maksaa haluamiensa esitelmöitsijöiden matka- ja oleskelukulut.

Tämänvuotisen kokouksen ilahduttava — ja jotkut jopa yllättänyt — piirre oli yhdysvaltalaisen voimakas panos. Kun alkoholipoliittikaryhmän keskusteluja ovat aiemmin leimanneet hillitty pohjoismaalaisuus ja Skandinavian maiden monopolikeskeinen ajattelu, joutuivat pohjoismaiset osanottajat tällä kertaa mukaan varsin

kihkeisiin keskusteluihin, joiden olennaisia lähtökohtia olivat Yhdysvaltain perustuslaki ja sen tulkinta. Myöskään eteläafrikkalaiset alkoholiteollisuuden edustajat eivät jättäneet puheoikeuttaan käyttämättä. Toisaalta keskustelun perustuslain, sananvapauden ja alkoholimainonnan suhteesta ei pitäisi olla vieras pohjoismaalaisillekaan; käytiinhän sitä mm. Suomessa alkoholimainontaa kielletessä 1970-luvulla.

Ennakolta tärkeäksi arveltu Euroopan yhteisöjä ja alkoholipoliittikkaa koskenut keskustelu jäi anniltaan suhteellisen laihaksi. Esityksissä ja keskusteluissa toki todettiin vallitseva tilanne, mutta edellisvuoden kaltaista puhtia ei niistä löytynyt (vrt. Österberg 1989). Toki tilanne selittyy osittain siitä, että mitään vallan järeistävää ei kuluneen vuoden aikana ole tapahtunut, joten vuoden kuluttua tilanne voi taas olla aivan toisenlainen. (Tämänhetkisestä tilanteesta kiinnostuneille voi suositella perehtymistä Christoffer Tigerstedtin toimittamaan teokseen EG, alkohol och Norden).

Toiseksi pääteemaksi valittu alkoholijuomien mainonta sen sijaan lunnasti lupauksensa. Alkoholivalistusr ryhmän kanssa toteutettu alkoholimainontaa koskeva yhteisistunto oli kokeilunluonteinen siinä mielessä, että se oli esitelmien sijasta rakennettu valmisteltujen alustuspuheenvuorojen varaan, ja kokeilu näytti toimivan. Alustajaparit käsittelivät alkoholimainonnan vaikutuksia (alustajina Maija Salo Suomesta ja Tony McGuinness Englannista), alkoholimainonnan säätelyä (David Pittman ja Robert Denison Yhdysvalloista) sekä alkoholimainonnan kansainvälistä säätelyä (Eduard Muster Sveitsistä ja Norman Giesbrecht Kanadasta).

Alkoholipoliittikaryhmän tämänkertaisen kokoontumisen merkittävin istunto ajoittui kuitenkin torstaihin, jolloin areenalle astuivat toisaalta Alexander Wagenaar ja Harold Holder Yhdysvalloista ja toisaalta pohjoismaalaiset Tõmas Helgason Islannista sekä Björn Lundkvist ja Björn Ryd-

berg Ruotsista. Päivän teemana oli alkoholin saatavuuden säätelyn vaikutus alkoholijuomien kulutukseen. Wagenaarin ja Holderin esitys käsitteli viinien myynnin siirtämistä monopolin huostasta yksityisille yrityksille. Heidän analyysinsä käsitteli Iowaa ja Länsi-Virginiää, joissa he osoittivat viinien siirron monopoliliikkeistä yksityisiin elintarvikeliikkeisiin johtaneen sekä kokonaiskulutuksen että viinien kulutuksen kasvuun. Viinien kulutuksen kasvu oli Iowassa 93 prosenttia ja Länsi-Virginiassa 48 prosenttia (Wagenaar & Holder 1990). Wagenaarilla oli ohjelmassa toinenkin esitys, joka koski alkoholijuomien ostoikäräjan vaikutusta alkoholijuomien kulutukseen ja siihen liittyviin haittoihin (Wagenaar & O'Malley 1990). Yhdysvallathan on siitä mielessä kiinnostava maa, että 1970-luvulla siellä alennettiin alkoholijuomien ostoikäräjoja, kun taas viime vuosikymmenen aikana kehitys on kulkenut päinvastaiseen suuntaan; tällä hetkellä alkoholijuomien laillinen ostoikäräja on 21 vuotta kaikissa Yhdysvaltojen osavaltioissa. Wagenaar on jo aiemmin raportoinut tuloksia ikäräjojen muutosten vaikutuksista (ks. esim. Wagenaar 1983). Hänen tämänkertaisen raporttinsa yhteenveto oli selväkielistä ja tyyliä kuultavaa joukossa istuneille alkoholiteollisuuden edustajille. ”Ostoikäräjojen nosto 18 vuodesta 21 vuoteen vaikuttaa nuorison alkoholin kulutusta alentavasti. Aiemmin on osoitettu, että tieliikenneonnettomuudet vähenevät 18—20-vuotiaiden keskuudessa, ja tämänkertainen tutkimus osoittaa, että tämä on yhteydessä alentuneeseen alkoholin kulutukseen... Toinen merkittävä tulos on, että alhaisempi alkoholin kulutustaso näyttää säilyvän nuorison ikääntyessä. Alhaisempi alkoholin kulutus ennen alkoholin laillisen ostoikäräjan saavuttamista ei siis 18—20-vuotiaiden keskuudessa kompensoidu laillisen ostoikäräjan saavuttamisen jälkeen” (Wagenaar & O'Malley 1990).

Tõmas Helgasonin esitys käsitteli oluen tuotannon ja myynnin aloittamista Islannissa maaliskuussa 1989. Siitä kävi ilmi, että olut saavutti Islannissa niin suuren suosion, että alkoholin kokonaiskulutus lisääntyi 23 prosenttia vuodesta 1988 vuoteen 1989. Näin tapahtui siitäkin huolimatta

ta, että viinien kulutus väheni 25 prosenttia ja väkevien juomien kulutus 18 prosenttia. Erityisen voimakasta alkoholin kulutuksen kasvu oli nuorison keskuudessa, kuten oli saatettu kuulua jo edellisellä viikolla Kettil Bruun Societyn kokouksessa Budapestissa (ks. Guðmundsdóttir 1990). Näin ollen Islannin tapahtumat ovat lisätoiste siitä, että lisääntynyt alkoholi-juomien saatavuus nostaa kokonaiskulutusta (Helgason 1990). Lundkvistin ja Rydbergin esitys liittyi samaan teemaan eli kysymykseen, mitä tapahtuu alkoholin kulutukselle, kun markkinoille tulee uusia alkoholijuomia, joiden alkoholipitoisuus on alhaisempi kuin aiemmin markkinoilla olevien juomien. He päättelivät, että vähemmän alkoholia sisältävien juomien tulo markkinoille ei automaattisesti johda kulutuksen alenemiseen. Keskioluen vapauttaminen Suomessa ja Ruotsissa sekä oluen vapauttaminen Islannissa ovat päinvastoin johtanut kulutuksen kasvuun, koska uusien juomien saatavuus on ollut suurempi. Sen sijaan Lundkvist ja Rydberg arvelevat olevan mahdollista vähentää kokonaiskulutusta alentamalla jo markkinoilla olevien juomien alkoholipitoisuuksia. Tässä suhteessa Ruotsin panimoiden ilmoittama vahvan oluen alkoholipitoisuuden alentaminen tulee tarjoamaan mielenkiintoista materiaalia tuleville pohdinnoille (Lundkvist & Rydberg 1990).

Muissa kokouksessa esitetyissä pa-

pereissa käsiteltiin mm. Unkarin ja Puolan alkoholipolitiikkaa, alkoholi-ongelmien ehkäisyä Ruotsissa ja Australiassa, Yhdysvaltain ja Kanadan opiskelijoiden alkoholin käyttöä ja siihen liittyviä ongelmia, nuorison suhtautumista alkoholimainontaan Kanadassa. (Kokouksen täydellisen ohjelman samoin kuin kokouksessa esitetyt papereita voi tilata osoitteesta: Björn Rydberg, Systembolaget, S-103 84 Stockholm, Sverige).

Ensi vuonna alkoholipolitiikkaryhmä kokoontuu kesäkuun alussa Tukholmassa. Mikäli osanottajamäärä yhä kasvaa ja mikäli esitettujen paperien taso nousee samassa suhteessa kuin parin viime vuoden aikana, on odotettavissa varsin mielenkiintoinen yhdeksäs istunto.

Kirjallisuus

Guðmundsdóttir, Ása: The impact of beer on Icelandic youth. Paper presented at the Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol. Budapest, Hungary, June 3—8, 1990

Helgason, Tómas: Alcohol policy: resolutions and realities. Paper presented at the 35 International Institute of the International Council on Alcohol and Addictions, Berlin, Germany, 10—15 June, 1990

Lundkvist, Björn & Rydberg, Björn: Is the introduction of new

beverages with lower alcohol content a way to decrease consumption of alcohol? Paper presented at the 35 International Institute of the International Council on Alcohol and Addictions, Berlin, Germany, 10—15 June, 1990

Tigerstedt, Christoffer: EG, alkohol och Norden. NAD-publikation nr 19. Helsingfors 1990

Wagenaar, Alexander C.: Alcohol, young drivers and traffic accidents: effects of minimum-age laws. Lexington, Mass., USA: D. C. Heath and Co., 1983

Wagenaar, Alexander C. & Holder, Harold D.: A change from public to private sale of wine: Results from natural experiments in Iowa and West Virginia. Paper presented at the 35 International Institute of the International Council on Alcohol and Addictions, Berlin, Germany, 10—15 June, 1990

Wagenaar, Alexander C. & O'Malley, Patrik M.: The legal drinking age of 21 in the United States: Effects on drinking practices, risky behaviors and traffic crashes. Paper presented at the 35 International Institute of the International Council on Alcohol and Addictions, Berlin, Germany, 10—15 June, 1990

Österberg, Esa: ICAA:n alkoholipolitiikkaryhmä vakiinnuttaa asemaansa. Alkoholipolitiikka 54 (1989): 4, 214—215.

Esa Österberg

Alkoholiepidemiologia-sektio Berliinissä

Alkoholiepidemia-sektio kokoontui ICAA:n 35. International Institute on the Prevention and Treatment of Alcoholism -kongressin yhteydessä 11.—13.6.1990 Berliinissä.

Kesäkuun 11. päivänä esitettiin neljä esitelmää. Sharon C. Wilsnack ja Richard W. Wilsnack esitelmöivät aviopuolisoiden alkoholin käytön vaikutuksista avioliiton laatuun. Tulokset

perustuvat Yhdysvaltojen kansalliseen haastattelututkimukseen, joka tehtiin naisten alkoholin käytön tutkimiseksi vuonna 1981. Seurantatutkimuksen aineisto kerättiin vuonna 1986. Avioelämä osoittautui naisten kannalta useimpien mittarien avulla mitattuna paremmaksi niille naisille, joiden aviomies oli satunnainen alkoholin käyttäjä, kuin niille, jotka olivat aviossa

usein juovan tai täysin raittiin miehen kanssa. Ruth C. Engs ja Jodwiga B. Slawinska raportoivat puolalaisten ja amerikkalaisten ylioppilaiden juomatapojen eroista; puolalaiset ylioppilaat joivat kertaa kohti enemmän kuin amerikkalaiset. Peter Arpad oli tutkinut alkoholiin liittyvää kuolleisuutta eteläunkarilaisessa kylässä; kuolleisuus väheni siellä 20 prosenttia vuodesta 1987 vuoteen 1989. Silvano Monarca kollegoineen raportoi muutoksista italialaisten nuorten asenteissa, tiedoissa ja alkoholinkäyttötavoissa aikavälillä 1981—1988. Nuorten päi-